

Sarkadi János 80 éves

2000. augusztus 19-én töltötte be 80. évét Sarkadi János, az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézetének nyugalmazott osztályvezetője, a Keszthelyi Pannon Agrártudományi Egyetem címzetes egyetemi tanára, akit a magyar agrokémia évtizedek óta szellemi vezetőjének tekint. A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége kiemelkedő tudományos életművét legutóbb Eötvös József Koszorú kitüntetéssel ismerte el, melyet az Akadémia Elnöke nyújtott át 1999. november 3-án, a Magyar Tudomány Napján.

Sarkadi János a 'Sigmond-iskola' korán elhunyt kiváló képviselőjének, Mados Lászlónak előadásain szerzett talajtani alapismereteket. Már negyedéves egyetemi hallgatóként részt vett a Kreybig-féle talajtérképezés munkálataiban, a Csallóközben kezdett dolgozni a Felvidék visszakerülését követően. Tudományos pályáját a vegyészmérnöki diploma megszerzése után 1942-ben kezdte meg az akkori Magyar Királyi Földtani Intézet Talajtani Osztályán Kreybig Lajos irányításával. Több átszervezés után 1949-ben került az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézete jogelődjéhez, az FM Agrokémiai Intézetébe, melynek megalakításában jelentős szerepet is vállalt. 1953–1989 között, 35 éven át vezette itt a trágyázástani, agrokémiai és növénytaplálási kutatásokat. Azóta is bejár az Intézetbe és tudományos tanácsadóként részt vesz annak életében.

Munkásságát analitikai, módszertani kutatásokkal kezdte és egész pályafutása során megőrizte ez irányú érdeklődését. Vegyészmérnök lévén elsősorban talaj- és növényvizsgálatokkal foglalkozott. Kezdetben Endrédi irányításával a P-meghatározás korszerű analitikáját fejlesztette tovább. Később munkatársaival bevezetésre ajánlotta a talaj szervesanyag-, ill. a könnyen oldható PK-tartalmának meghatározási módszereit, melyeket számos hazai agrokémiai laboratóriumban ma is alkalmaznak. Tenyész-

edény- és szabadföldi trágyázási kísérletek adatai alapján munkatársaival javaslatot dolgozott ki a talaj PK-ellátottságának határértékeire.

A kémiai/analitikai munkákon kívül korán felébredt érdeklődése a szántóföldi kultúrnövények trágyázása, ásványi táplálása iránt. Kreybig Lajos irányításával először a különböző istállótrágya-kezelési módszerek kritikai vizsgálatában ért el eredményeket. A humusz, ill. a talaj szervesanyagának és a szervestrágyázás kutatásával kapcsolatos tapasztalatait 1957-ben foglalta össze az „Adatok a talaj szerves anyaga és termőképessége közötti összefüggés megvilágításához” c. kandidátusi értekezésében. A kor igényeit, a mezőgazdaság problémáit és a nemzetközi trendeket jobban megismerve érdeklődése egyre inkább a műtrágyázás kérdései felé fordult, rövidesen irányítójává vált az Intézetben folyó műtrágyázási kísérleti és kutató tevékenységnek.

Hazai viszonyok között úttörő munkát végzett a korszerű szabadföldi és tenyész-edényes trágyázási kísérletezés módszertanának kialakításában, nevezetesen a parcella-elrendezés, a biometriai értékelés, valamint a talaj- és növénymintavételi eljárások kidolgozásában. Munkatársaival végzett kísérletei és kutatásai hozzájárultak ahhoz, hogy a műtrágya-felhasználás az 1950-es évek végével, ill. az 1960-as évekkel dinamikusan emelkedett. A tudományok doktora fokozatot 1972-ben szerezte meg „A műtrágya-igény becslésének módszerei” című értekezésével. Disszertációja hasonló címmel könyv alakban is megjelent 1975-ben.

Az 1950-es évek elején általános volt az a vélemény, hogy Magyarország talaj és éghajlati körülményei között az istállótrágyát nem lehet műtrágyákkal pótolni, ill. a műtrágyák önmagukban nem lehetnek hatékonyak. A precíz műtrágyázási/szervestrágyázási összehasonlító tartamkísérletek eredményei azonban mást mutattak. Sarkadi szembekerült a többségi állásponttal. Az 1980-as évek elejével már a túltrágyázás vált szinte általánossá, átestünk a ló másik oldalára. Sarkadi és munkatársai felhívták a figyelmet e jelenségre, ill. annak káros következményeire a műtrágyázási tartamkísérletek adatai alapján. Az osztálya ismét szembekerült a többségi véleménnyel, ill. a hivatalokkal.

Sarkadi János egy egész kutatói nemzedéket indított el pályáján. Jómagam 1968 tavasza óta vagyok közvetlen munkatársa. Sok örömet, élményt jelentett számunkra az a szabad és közvetlen vitaszellem, mely osztályán mindig is uralkodott. Nem léteztek hamis tekintélyelvek. Mindez kedvezett a szellemi fejlődésnek, ösztönözte a másképp-gondolkodást, így megújulhatott a kutatási tematika a kor változó igényeinek megfelelően. Ez talán a „Sarkadi-iskola” egyik legfőbb jellemzője. Kutatói minőségét jellemezte az igényesség és az állandó kétkedés. Mindezek eredménye, hogy az általa fémjelzett kutatások hitelesek és megbízhatóak. A hétköznapi viták elől gyakran kitérő „Főnökünk” soha nem volt hajlandó megalkudni, ha a tudományos igazságról volt szó. Vitapartnereit is rászorította, hogy kijelentéseiket adatokkal támasszák alá. A kísérleti adatokhoz való hűség és a tudományos igényesség kisugárzását, ill. annak hatását szűkebb és tágabb környezetére jól jellemezte Láng István, amikor a 75 éves Sarkadi János munkásságát méltatta:

„Kutatói pályafutásom legelején már felvilágosítottak a kollégáim, hogy Sarkadi János nagyon kritikus egyéniség és különösen módszertani kérdésekben (legyen az laboratóriumi vizsgálat vagy szabadföldi kísérlet) rendkívül igényes. Egy kicsit olyan „mumusnak” is beállították őt a kezdő kutatók előtt, mint aki állandóan nehéz kér-

déseket tesz fel, megkritizálja a kutatási elképzeléseket, belejavít a kéziratba stb. Viszonylag rövid idő alatt rájöttünk, hogy mindez nem öncélú közzététel, hanem a színvonalas tudományos kutatás természetes velejárója, a versenyképesség előfeltétele. Különösen akkor vált ez nyilvánvalóvá, amikor a hatvanas évek közepétől lehetőség nyílt egyes nemzetközi tudományos konferenciákon való részvételre. Kiderült, hogy ez az igényesség, amit Sarkadi képviselt, tulajdonképpen a szakma nemzetközi mérceje.”

Említést kell tenni a tudományszervező tevékenységéről is. Tagja az MTA Talajtani és Agrokémiai Bizottságának, az Agrokémia és Talajtan folyóirat Szerkesztőbizottságának, közreműködött a FAO Nyomelemkutatási Hálózat Analitikai Munkacsoportjának munkájában, a MAE Talajtani Társaság vezetőségében és részt vett minden országos jelentőségű tudományos és gyakorlati feladat (K-9 Talajtermékenység, EOTK kísérleti hálózat beindítása, ÖKOPOT, Biomassza program stb.) megoldásában. Több mint 150 tudományos és népszerűsítő cikk szerzője és nemzetközi fórumokon számos nagyszerű előadást tartott az elmúlt 50 év során.

Sarkadi Jánost 80. születésnapján köszönti a szakma, tisztelői és barátai, a több évtizedes munkásságának eredményeit alkalmazók széles tábora, további sikeres alkotó munkát kívánva.

KÁDÁR IMRE